

Погляди відомих економічних шкіл на соціально-економічний розвиток поселень

Філяк Максим Сергійович¹, Арєдов Володимир Анатолійович²,
Назар Владислав Орестович³

Опубліковано	Секція	УДК
30.01.2024	Економіка	330.101

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11219702>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Дослідження спрямоване на порівняльний аналіз підходів економічних шкіл лібертаріанства та кейнсіанства до питань соціально-економічного розвитку міст, економічних територіальних кластерів, працевлаштування та регулювання популяції. Стаття містить три основні розділи: 1) аналіз підходів економічних шкіл лібертаріанства та кейнсіанства до соціально-економічного розвитку міст, економічних кластерів, працевлаштування та регулювання популяції; 2) економічний та аналітичний інструментарій лібертаріанства та кейнсіанства у соціально-економічному розвитку територій, міст та поселень; 3) визначення економічними школами лібертаріанства та кейнсіанства економічного кластеру та зон соціально-економічного забезпечення великого міста. Методи включають документоаналіз та кабінетне дослідження.

Визначено, що праці Гюстава де Молінарі надають цінні висновки щодо ролі урбанізації в економічному зростанні та соціальному благополуччі. Ідеї Молінарі продовжують формувати дискурс щодо майбутнього міст та їхньої ролі у світовій економіці. Погляди Клода Фредеріка Бастіа на розвиток міст були засновані на принципах вільного ринку, індивідуальної свободи та обмеженого втручання держави. Доробок Гайєка підкреслює важливість особистої свободи, децентралізованого прийняття рішень та ролі ринків у керуванні економічною діяльністю. Його ідеї впливають на економічну думку та політику.

Автори визначають, що економічні школи лібертаріанства та кейнсіанства пропонують окремі інструментарії та погляди на соціоекономічний розвиток. Їх спільна риса – прагнення до економічного зростання та стабільності через збалансовані принципи та виважену політику. Представники лібертаріанства та кейнсіанства можуть відрізнитися у рекомендаціях щодо конкретної економічної політики, але ідеї кейнсіанської школи все ще впливають на економічну політику, попри дискусії щодо їхньої ефективності.

Ключові слова: лібертаніанство, кейнсіанство, зайнятість, місто, економічний кластер.

¹кандидат економічних наук, докторант, Львівський університет бізнесу та права, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-0931-5196>

²аспірант, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-6790-5979>

³магістр політології, студент магістратури, Львівський національний університет природокористування, ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3605-4894>

Views of well-known economic schools on the socio-economic development of settlements

Abstract. The research is focused on the comparative analysis of various approaches of the economic schools of libertarianism and Keynesianism to the issues of socio-economic development of cities, economic territorial clusters, employment, and population regulation. The article contains three main sections: 1) analysis of the approaches of the economic schools of libertarianism and Keynesianism to the socio-economic development of cities, economic clusters, employment, and population regulation; 2) economic and analytical tools of libertarianism and Keynesianism in the socio-economic development of territories, cities, and settlements; 3) definition by the economic schools of libertarianism and Keynesianism of economic clusters and zones of socio-economic support for a large city. Methods of research include a cabinet study and document analysis.

The authors conclude that the works of Gustave de Molinari on the socio-economic development of cities provide valuable insights into the role of urbanization in economic growth and social well-being. Molinari's ideas have influenced subsequent generations of economists and urban planners, and his scholarly legacy continues to shape the discourse on the future of cities and their role in the global economy. Claude Frédéric Bastiat's views on the development of cities, economic territorial clusters, labor issues, and population regulation were imbued with classical economic principles of free markets, individual freedom, and limited government intervention. Hayek's contributions highlight the importance of personal freedom, decentralized decision-making, and the role of markets in managing economic activity. His ideas continue to influence economic thought and policy-making.

The authors argue that libertarianism and Keynesianism offer varying economic toolkit and perspective on socio-economic development. Their common feature is the aim to promote economic growth and stability through balanced economic principles and prudent economic policy. At the same time, representatives of libertarianism and Keynesianism may differ in their recommendations on specific economic policies. The ideas of the Keynesian school continue to influence economic policy despite ongoing debates about their effectiveness and appropriateness.

Keywords: libertarianism, Keynesianism, employment, city, economic cluster.

Вступ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку світової економіки питання соціально-економічного розвитку міст, економічних територіальних кластерів, працевлаштування та регулювання популяції стають все більш актуальними. Зростання урбанізації та інноваційні процеси в міських середовищах потребують нових підходів та методів управління, що враховують специфіку сучасних економічних реалій. Серед багатьох економічних шкіл, що досліджують ці питання, виділяються лібертаріанство та кейнсіанство, кожна з яких пропонує свої унікальні інструментарії та методи аналізу.

Економічна школа лібертаріанства акцентує увагу на важливості індивідуальної свободи, мінімізації державного втручання та ролі ринкових механізмів у регулюванні економічних процесів. Праці таких видатних економістів, як Гюстав де Молінарі, підкреслюють роль міст як центрів економічного зростання та соціального благополуччя. З іншого боку, кейнсіанська економічна школа, заснована на ідеях Джона Мейнарда Кейнса, наголошує на необхідності активного державного втручання у економіку для забезпечення стабільного економічного зростання та високого рівня зайнятості. Кейнсіанці вважають, що державні інвестиції в інфраструктуру та соціальні програми можуть стимулювати економічний розвиток міст та територіальних кластерів, сприяючи тим самим збільшенню зайнятості та соціальній стабільності.

Розвиток програмно-орієнтованого підходу (ПОП) до соціально-економічного розвитку поселень вимагає проведення порівняльного аналізу поглядів цих двох економічних шкіл на ключові питання, охоплені в рамках ПОП.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті дослідження, присвяченого порівняльному аналізу підходів економічних шкіл лібертаріанства та кейнсіанства до питань соціально-економічного розвитку міст, важливо звернутися до праць ключових теоретиків цих напрямків, а також інших видатних економістів, які вплинули на формування сучасної економічної думки.

Серед представників лібертаріанства у дослідженні розглядається науковий доробок Г. де Молінарі, Ф. Бастіа, а також Л. фон Мізес та Ф. Гайєк як представники австрійської школи. Щодо аналізу кейнсіанства увага приділена роботам саме Дж.М. Кенінса.

Мета статті полягає у проведенні порівняльного аналізу підходів економічних шкіл лібертаріанства та кейнсіанства до питань соціально-економічного розвитку міст, економічних територіальних кластерів, працевлаштування та регулювання популяції, включаючи аналіз їхнього економічного та аналітичного інструментарію для розвитку територій, міст та поселень, а також визначення економічних кластерів і зон соціально-економічного забезпечення великого міста на основі методів документоаналізу та кабінетного дослідження.

Результати

Економічні школи лібертаріанства і кейнсіанства та питання соціально-економічного розвитку міст, економічних територіальних кластерів, працевлаштування та регулювання популяції

Бельгійський економіст та журналіст 19 століття Гюстав де Молінарі вніс значний внесок у галузь політичної економії. Однією з його основних областей інтересу була роль міст у соціоекономічному розвитку, і він вичерпно досліджував її. Праці Молінарі на цю тему можна розділити на три категорії: важливість міст для економічного зростання, взаємозв'язок між урбанізацією та соціальним благополуччям, а також роль уряду в розвитку міст [2].

У своїх творах Молінарі доводив, що міста є необхідними для економічного зростання, оскільки вони створюють концентрацію праці та капіталу, яку можна використовувати ефективніше, ніж у сільській місцевості. Він вважав, що у містах є природна перевага в виробництві товарів і послуг, і цю перевагу можна додатково покращити за допомогою розвитку інфраструктури та зняття бар'єрів для торгівлі. Молінарі вважав міста центрами інновацій та прогресу, де можна обмінюватися ідеями та розвивати нові технології.

Молінарі також визнавав соціальні переваги урбанізації. Він стверджував, що міста створюють можливості для індивідів покращити свій рівень життя та соціальну мобільність. Він вважав, що у містах люди можуть втікти від обмежень традиційного суспільства та дбати про свої власні інтереси та слідувати власним мріям. Молінарі обстоював тезу про те, що урбанізація може призвести до більшої соціальної рівності у випадку, якщо люди з різних середовищ об'єднуються та діляться спільним досвідом.

У той самий час Молінарі був критичним до ролі уряду в розвитку міст. Він вважав, що втручання уряду в економіку часто є контрпродуктивним, і що містам слід дозволити розвиватися природним чином. Він писав, що регулювання та планування з боку уряду – це перешкоди для зростання та інновацій і стверджував, що містам слід би запровадити кращі системи управління, користаючись принципом конкуренції на вільному ринку та за ініціативи окремих осіб. Твори Молінарі з цього питання знаходилися під впливом класично-ліберальної традиції, яка підкреслювала особисту свободу та обмеження втручання держави у життя особи.

Клод Фредерік Бастіа був французьким економістом і філософом, представником школи класичної політичної економії, і його погляди є близькими до майбутньої школи лібертаріанства. Його погляди на соціально-економічний розвиток міст та економічні територіальні кластери, а також на питання праці та регулювання популяції можна розглядати через призму його основних економічних ідей [1].

У питанні міста та економічних територіальних кластерів Бастіа був прихильником ідей вільного ринку та індивідуальної свободи. Він вважав, що міста та економічні кластери розвиваються найбільш ефективно, коли їм дозволяють працювати без зайвого втручання держави. Бастіа вважав, що вільний ринок та конкуренція сприяють інноваціям і ефективному розподілу ресурсів. Він критикував тарифи, мита та інші обмеження у торгівлі, бо вважав, що вони заважають економічному зростанню та розвитку.

Розглядаючи ринок робочих місць, Бастіа вважав працю основним засобом досягнення економічного добробуту. Він підкреслював важливість вільного обміну індивідуальною працею, яка, на його думку, сприяє зростанню багатства. Його ідеї були спрямовані проти застосування методів примусу, зокрема податків та інших видів регулювання, на ринку праці, і він вважав, що економічне саморегулювання вільного ринку є кращим, більш ефективним шляхом до досягнення гармонії у суспільстві.

У питаннях регулювання відтворення населення Бастіа висловлював певні зауваження щодо ідеї державного втручання в цей процес. Він вважав, що вільний ринок та індивідуальна свобода вирішують питання народження та смерті людей більш ефективно, ніж втручання уряду. Водночас, Бастіа акцентував на важливості індивідуальних прав та відповідальності, визнаючи необхідність забезпечення умов для вільного розвитку особистості та родин.

Австрійський економіст і соціальний філософ Людвіг фон Мізес вніс значний внесок у галузі економіки та політичної теорії. Він найбільш відомий своєю підтримкою у розвитку Австрійської школи економіки та своєю роботою з філософії економіки.

Щодо ставлення до соціоекономічного розвитку міст Мізес був відданим прибічником вільного ринку і вважав, що містам слід дозволити розвиватися природним чином через ринкові сили, а не через втручання держави. Він стверджував, що втручання уряду в розвиток міста призводить до неефективності, викривлень і, в кінцевому підсумку, до зменшення економічного зростання.

Мізес вважав, що ключ до успішного міського розвитку - це існування розвинутої системи права власності. Він доводив, що право власності є необхідним для функціонування ринкової економіки, оскільки воно надає особам стимули для ефективного використання ресурсів та інвестицій в майбутнє [5].

Мізес також вважав, що розвиток міст повинен керуватися ринковими сигналами, а не державним плануванням. Він стверджував, що ринок сам надає індивідам необхідну інформацію для прийняття ефективних рішень щодо використання ресурсів, в той час як система державного планування часто призводить до невірного розподілу ресурсів та марнотратства.

Роботи Мізеса щодо ролі права власності та ринкових засад у міському розвитку вплинула на численних наступних економістів та міських планувальників. Його ідеї і зараз використовуються для розробки теорій економіки міста та для складових економічної політики в ряді країн світу.

Проте роботи Мізеса також критикували за обмежений погляд на втручання держави в міський розвиток. Деякі дослідники стверджують, що Мізес, акцентуючи на правах власності та ринку, дещо ігнорує ту роль, яку може відігравати уряд у сприянні досягненню соціальних та екологічних цілей, зокрема зменшенню нерівності у суспільстві чи захисту природних ресурсів.

Незважаючи на цей критицизм, Мізес залишається важливою постаттю в історії економічної думки, а його ідеї продовжують впливати на сучасний дискурс щодо ролі держави в розвитку міст.

Визначний австрійсько-британський економіст Фрідріх Гайек, який був представником австрійської школи економіки, широко відомий своїм внеском в економічну думку та політичну філософію. Його ідеї мали значний вплив на дискусії щодо ролі уряду в економічних та соціальних питаннях, зокрема, у соціально-економічному розвитку міст.

Погляди Гайека на міський розвиток ведуть початок від його фундаментальної роботи "Шлях до рабства" [3], у якій він стверджував, що централізоване планування призводить до неефективності та втрати особистої свободи. У своїй книзі "Конституція свободи" Гайек додатково наголосив на важливості децентралізованого прийняття рішень та на ролі ринкових сил в управлінні економічною діяльністю. Гайек вважав, що містам слід дозволити розвиватися за допомогою ринкових сил, а не через централізоване державне планування.

Ідеї Гайека щодо територіальних кластерів в економіці також були досить впливовими. Він стверджував, що кластери підприємств у конкретних регіонах можуть призвести до підвищення продуктивності та покращення інновацій через передачу знань та створення спеціалізованого ринку праці. Він вважав, що втручання держави в ці кластери може пригнічувати конкуренцію і, в кінцевому підсумку, потенційно може завдати шкоду економічному зростанню.

У питанні зайнятості Гайек вважав, що державне регулювання та профспілки заважають економічному зростанню і призводять до неефективного розподілу ресурсів. Він доводив, що закони про мінімальну заробітну плату часто призводять до безробіття та обмежують можливості низькокваліфікованих робітників.

Щодо регулювання приросту населення Гайек був прихильником добровільного планування сім'ї та виступав проти обов'язкового контролю держави над народжуваністю. Він вважав, що особи повинні мати свободу у прийнятті рішень щодо розміру своєї сім'ї і що урядове втручання в цій сфері може призвести до непередбачуваних наслідків та зменшення особистої свободи.

Джон Мейнард Кейнс та його послідовники, відомі як кейнсіанці, внесли значний внесок у економічну думку щодо соціоекономічного розвитку міст, економічних територіальних кластерів, працевлаштування та регулювання населення.

Кейнс вважав, що міста є рушіями економічного зростання та інновацій, і що урядове втручання необхідне для забезпечення повної зайнятості та стабільного економічного зростання. У своїй фундаментальній роботі "Загальна теорія зайнятості, процента і грошей" Кейнс пише, що уряд може використовувати інструменти фіскальної політики, зокрема фінансуючи проекти громадських робіт та запроваджуючи податкові знижки, для стимулювання сукупного попиту та задля підтримки економічного зростання у депресивних міських агломераціях. Кейнсіанці також підкреслювали важливість створення економічних територіальних кластерів, тобто регіонів концентрованої економічної активності, з метою сприяння інноваціям у технологіях та зростанню продуктивності праці [4].

Кейнс також вважав, що питання зайнятості є критично важливими для досягнення економічної стабільності та процвітання. Він стверджував, що ринки праці часто характеризуються негнучкими зарплатами, і що уряд може використовувати, зокрема, коригування відсоткових ставок, для зменшення безробіття та сприяння повній зайнятості. Кейнсіанці також підтримували державну політику, зокрема, закони про мінімальну заробітну плату, колективний договір та страхування від безробіття, для захисту працівників та сприяння соціальному благополуччю.

Щодо регулювання відтворення населення, кейнсіанці наголошували на важливості демографічної політики для сприяння економічному зростанню та соціальному благополуччю. Сам Кейнс виступав за контроль народжуваності, тому що вважав, що зростання населення може призвести до безробіття та соціальної невпорядкованості. Кейнсіанці також підтримували політику планування сім'ї, державні заходи з покращення рівня освіти та охорони здоров'я, для сприяння контролю відтворення населення та покращення якості життя.

Економічний та аналітичний інструментарій лібертаріанства та кейнсіанства у питанні соціально-економічного розвитку територій, міст, поселень.

Гюстав де Молінарі відомий своєю підтримкою економіки лібералізму і просуванням ідей вільного ринкового капіталізму. Його економічний інструментарій наголошує на концепції спонтанного порядку, який передбачає, що ринки та суспільство можуть самостійно організовуватися та саморегулюватися без необхідності централізованого планування. Молінарі вважав, що урядам слід мінімізувати втручання в економіку, а приватному підприємництву слід давати розвиватися без зовнішніх втручань. Він також наголошував на важливості прав власності та на необхідності побудови правової держави для досягнення стабільного та процвітаючого економічного середовища.

Економічний та аналітичний інструментарій Клода Фредеріка Бастіа глибоко вплинув на розуміння соціально-економічного розвитку територій, міст та поселень. Його погляди можна розглядати через призму кількох ключових аспектів:

Принципи вільного ринку та конкуренції: Бастіа вважав, що вільний ринок і конкуренція є двигунами економічного зростання та розвитку. Він аналізував те, яким чином конкуренція стимулює ефективність виробництва та забезпечує оптимальний розподіл ресурсів. Цей підхід до ринкових відносин та конкуренції мав великий вплив на розуміння територіального економічного розвитку.

Роль індивідуальної свободи та власності: Бастіа висловлював підтримку індивідуальної свободи та права на власність як основних принципів, які сприяють економічному розвитку. Він розглядав індивіда як ключового учасника в економіці та вказував на те, що ефективне використання ресурсів та розвиток території залежать від ініціативи та відповідальності кожного окремого громадянина.

Визначення ролі держави: Бастіа критикував втручання держави у економіку. Він вважав, що надмірне регулювання та оподаткування можуть гальмувати економічний розвиток. Його аналітичний підхід вказував на те, що ефективний розвиток територій та міст можливий за умови, якщо держава допомагає забезпечити стабільні умови для функціонування ринку, залишаючи при цьому достатньо простору для індивідуальної ініціативи та конкуренції.

Підтримка ідеї вільної торгівлі: Бастіа підкреслював важливість вільної торгівлі для економічного розвитку. Він проаналізував, як обмін товарами та послугами між різними територіями сприяє розширенню можливостей та сприяє розвитку міст і поселень.

Людвіг фон Мізес вважається одним із найвпливовіших економістів 20 століття, особливо в галузі вивчення вільної ринкової економіки. Його економічний інструментарій створено на основі послідовного відстоювання важливості ринкових, а не регульованих цін, та важливості підприємців у забезпеченні економічного зростання в державі. Мізес вважав, що втручання держави в економіку часто призводить до викривлень та неефективності, а вільні ринки є найкращим засобом розподілу ресурсів та сприяння інноваціям. Він також наголошував на важливості стабільної грошової системи та безпеці інфляції.

Фрідріх фон Гайєк, як і Мізес, наголошував на важливості ринкових, а не регульованих цін та ролі підприємців у стимулюванні економічного зростання. У його

економічному арсеналі також зроблений акцент на концепції знань та ролі інформації у прийнятті економічних рішень. Гайєк стверджував, що вільні ринки краще, ніж централізоване планування, спроможні обробляти та використовувати розпорошені знання, і саме тому втручання держави в економіку часто веде до неефективності. Він також наголошував на важливості індивідуальних свобод та застерігав щодо небезпеки перевищення урядами владних повноважень.

Джон Мейнард Кейнс, на противагу попереднім дослідникам, відомий своєю підтримкою політики втручання уряду в економіку, особливо під час економічних спадів. Його економічний інструментарій розвивався з акцентом на фіскальну політику, зокрема щодо державних витрат та оподаткування як засобів стабілізації економіки. Кейнс також наголошував на важливості сукупного попиту та на ролі уряду в управлінні сукупним попитом через різноманітні інструменти економічної політики. Його послідовники, відомі як кейнсіанці, і далі висловлюють підтримку урядового втручання в економіку під час економічних криз.

Щодо питання соціоекономічного розвитку територій, міст і населених пунктів, ці економісти та школи пропонують різні погляди. Молінарі та Австрійська школа акцентують на важливості вільних ринків та обмеження втручання держави в економіку, бо вони вважали, що саме такий підхід сприяє насамперед економічному зростанню та економічній стабільності. Гайєк і Мізес, зокрема, наголошують на важливості підприємництва та інновацій у стимулюванні економічного розвитку. З іншого боку, Кейнс та його послідовники стверджують, що втручання держави є необхідним для сприяння економічному зростанню та макроекономічній стабільності, особливо під час економічних криз.

Визначення школами лібертаріанства та кейнсіанства економічного кластеру та зон соціально-економічного забезпечення великого міста. Гюстав де Молінарі підкреслював важливість вільних, не регульованих державою ринкових відносин у визначенні кластерів економічної активності в межах міста. Цей економіст вважав, що конкуренція між підприємствами призведе до природної кластеризації галузей промисловості, де кожна галузь розташовуватиметься у тій географічній області, яка забезпечить найкращий доступ до необхідних ресурсів. Молінарі відволив державі доволі обмежену роль, яка у його розумінні обмежувалася створенням базової інфраструктури (дороги та комунікації), необхідної для безперешкодного функціонування ринкових відносин. Він не вважав за необхідне використовувати штучні стимули чи субсидії для підтримки зростання певних галузей, оскільки вважав, що ринок найкраще розвивається, коли піклується сам за себе.

Науковий внесок Клода Фредеріка Бастіа в розумінні економічних кластерів та зон соціально-економічного забезпечення великих міст відзначається його унікальним підходом до аналізу взаємозв'язків між індивідуальною ініціативою, ринковою динамікою та впливом великих міських об'єктів.

Бастіа акцентував увагу на ролі концентрації підприємств і ресурсів у певних економічних кластерах. Він розглядав такі кластери як центри інновацій та взаємодії, де підприємства можуть об'єднати зусилля для підвищення ефективності та сприяння економічному зростанню. Його аналіз підкреслював важливість вільного обміну і інновацій для розвитку економічних кластерів у великих містах.

Бастіа також визнавав, що у великих містах створюються особливі соціально-економічні умови, де особи можуть знаходити робочі місця, реалізовувати свої таланти та покращувати власний рівень життя. Бастіа вважав, що великі міста відповідають за концентрацію ресурсів, послуг та можливостей для самореалізації людей. Бастіа вбачав у цьому не лише економічні переваги, але й соціальні можливості для розвитку особистості.

Бастіа дивився на великі міста як на такі місця, де індивіди можуть реалізовувати свою ініціативу та користуватися власними свободами. Економіст вважав, що міста створюють певний контекст для особистісного розвитку, де індивіди мають доступ до різноманітних ресурсів, освіти, культурних подій та робочих можливостей. Це сприяє активному спілкуванню, обміну ідеями та розвитку особистих талантів.

Найвизначніший представник Австрійської школи економіки Людвіг фон Мізес також вірив у силу ринкових механізмів в тому, що стосується визначення місця розташування економічних кластерів у межах міста чи регіону. Він стверджував, що підприємці природним чином притягують до тих регіонів, де легко доступні ресурси, необхідні для їхнього бізнесу, і де робоча сила є великою та доступною. Однак фон Мізес також визнавав роль уряду в створенні умов, необхідних для належного функціонування ринку. Він вважав, що уряд має відповідальність забезпечити стабільну правову та регуляторну базу, яка дозволить підприємцям робити довгострокові інвестиції та планувати майбутнє.

Інший представник Австрійської школи економіки Фрідріх фон Гайек акцентував на важливості місцевих знань у визначенні місця розташування економічних кластерів у межах міста/регіону. Він стверджував, що найкращі рішення щодо місцезнаходження підприємств прийматимуть ті, хто найбільше ознайомлений із місцевими умовами, такими як наявність ресурсів та кваліфікації місцевої робочої сили. Гайек вважав, що у визначенні оптимального розподілу ресурсів у межах території обізнаність про місцеві умови є важливішою, ніж централізоване планування. Він також підкреслював важливість конкуренції в стимулюванні інновацій та ефективного використання ресурсів.

Джон Мейнард Кейнс, натомість, вважав, що уряд відіграє центральну роль у сприянні економічному розвитку в межах міста. Він стверджував, що урядове втручання є необхідним для виправлення ринкових відмов та надання громадських благ і послуг, необхідних для економічного зростання. Кейнс вважав, що інвестиції уряду в інфраструктуру та освіту сприятимуть економічному зростанню та створенню робочих місць. Він також обстоював тезу про важливість управління економічним циклом через втручання держави в економіку, зокрема, інструментами монетарної та фіскальної політики.

Висновки

Праці Гюстава де Молінарі щодо соціоекономічного розвитку міст надають цінні висновки щодо ролі урбанізації в економічному зростанні та соціальному благополуччі. Його увага до важливості міст як центрів інновацій та прогресу, а також його критика урядового втручання в міський розвиток, залишаються актуальними й сьогодні. Ідеї Молінарі вплинули на наступні покоління економістів та урбаністів, і його наукова спадщина продовжує формувати дискурс щодо майбутнього міст та їхньої ролі у світовій економіці.

Погляди Клода Фредеріка Бастіа на розвиток міст, економічні територіальні кластери, питання праці та регулювання популяції були проникнуті класичними економічними принципами вільного ринку, індивідуальної свободи та обмеженого втручання держави.

Доробок Гайєка з соціоекономічного розвитку міст, економічних територіальних кластерів, трудових питань та регулювання населення підкреслює важливість особистої свободи, децентралізованого прийняття рішень та ролі ринків у керуванні економічною діяльністю. Його ідеї і зараз продовжують впливати на економічну думку та на формування економічної політики.

Кожен із згаданих вище економістів пропонує унікальний економічний інструментарій та погляд на питання соціоекономічного розвитку. Їхньою спільною

рисує те, що всі вони прагнуть сприяти економічному зростанню та стабільності через збалансовані економічні принципи та виважену економічну політику.

Кожен із вказаних вище економістів та економічних шкіл акцентує на важливості ринку у визначенні місця розташування економічних кластерів у межах міста, з різним ступенем акценту на ролі уряду в сприянні цьому процесу. Вони всі визнавали важливість конкуренції та інновацій у сприянні економічному зростанню, і вони всі мали різні ідеї щодо найкращого способу управління економічним циклом та сприяння довгостроковому економічному розвитку.

Водночас, представники лібертаріанства та кенсіанства можуть відрізнитися у своїх рекомендаціях з питань конкретної економічної політики. Внесок Кейнса та його послідовників мав значний вплив на економічну думку та економічну політику щодо соціоекономічного розвитку міст, економічних територіальних кластерів, працевлаштування та регулювання населення. Хоча дискусія щодо ефективності та відповідності кейнсіанських політик триває, але ідеї цієї економічної школи продовжують впливати на економічну політику.

Список використаних джерел

1. Bastiat, Frederic. *The Law*. Ludwig von Mises Institute, Copyright © 2007.
2. De Molinari, M.G. (1880) *L'Évolution Économique Au Dix-Neuvième Siècle. Théorie Du Progrès* [French]. Paris: C. Reinwald; EAN. 9782329615066 ; UPC. 9782329615066.
3. Hayek, Friedrich (1944). *The Road to Serfdom*. University Of Chicago Press. ISBN 0-226-32061-8.
4. Keynes, John Maynard. 1936. *The General Theory of Employment, Interest and Money*. London: Macmillan.
5. Mises, Ludwig von (1949), *Human Action: A Treatise on Economics*. New Haven: Yale University Press.
6. Ricardo, David. *On the Principles of Political Economy and Taxation* (1 ed.). London: John Murray, 1817.